

IN MEMORIAM

Стефан Кшиштоф Кучинський

3 січня 2010 р. на 72-му році життя відійшов у Вічність один із найавторитетніших польських істориків, голова Польського геральдичного товариства, світової слави фахівець у галузі допоміжних історичних дисциплін професор Стефан Кшиштоф Кучинський.

Народився він 13 січня 1938 р. у місті Стараховіце. У 1958 р. закінчив історичний факультет Варшавського університету. Із перших років студій сферою зацікавлень обрав допоміжні історичні дисципліни. Відтак працював під опікою професора Александра Гейштора (1916–1999 рр.) – одного з найвидатніших польських істориків другої половини ХХ ст., знаного фахівця у царині середньовіччя та джерелознавства. Стефан Кучинський був його учнем, під його керівництвом писав магістерську роботу «Символіка влади перших П'ястів» (1959 р.), згодом – докторат «Печатки мазовецьких князів» (1971 р.). Темами зацікавлення на все життя стали геральдика, сфрагістика, генеалогія, а також архівістика, середньовічна культура, історія Варшави та Мазовії.

У 1958–1968 рр. тоді ще магістр історії закінчив, як казав сам С.Кучинський, «черговий університет», працюючи, за порадою професора А.Гейштора, у Головному архіві давніх актів у Варшаві. Тут і шліфувалася майстерність, здобута на семінарах із джерелознавства, поглиблювалися знання джерел та методика їх вивчення. Цим часом датуються й перші фахові стажування у західноєвропейських наукових інституціях.

Від 1968 і по 2009 рр. працював в Інституті історії Польської академії наук, протягом цього часу обіймаючи посади заступника директора та голови наукової ради. Практично до кінця життя очолював відділ допоміжних історичних дисциплін та археографії Інституту історії ПАН. Окрім праці в академічній установі, мав також і дидактичні обов'язки, викладаючи у Варшавському університеті, вищих гуманістично-педагогічних школах міст Сандомира та Ловче, Польському університеті в Лондоні, Вищій гуманістичній школі ім. А.Гейштора у Пултуську.

Був засновником та співредактором таких фахових часописів, як «Archeion», «Biuletyn numizmatyczny», «Studia Źródloznawcze», серії «Społeczeństwo Polski średniowiecznej». У 1988 р. очолив відновлене Польське геральдичне товариство. Як його голова поновив видання «Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego» та заснував «Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego». С.Кучинський став свого роду амбасадором польської історичної науки в інтернаціональних історичних товариствах, входячи до складу бюро Міжнародної академії геральдики.

Протягом багатьох років С.Кучинський був емоційно пов'язаний з Україною. Особливо близький контакт мав із професором Орестом Мацюком (1932–1999 рр.), на смерть котрого відгукнувся некрологом та особистими спогадами.

Професор С.Кучинський усіляко допомагав українським історикам в отриманні наукових стипендій на дослідження джерел та літератури з допоміжних історичних дисциплін (насамперед геральдики, сфрагістики) в архівах та бібліотеках Польщі. Це була більше, ніж просто допомога, адже у 1990-х рр. польські наукові стипендії реально допомагали багатьом українським історикам «зводити кінці з кінцями» на тлі пануючої у ті роки гіперінфляції, безгрошів'я, пов'язаного із хронічними невилатами стипендій та зарплат. Стажування у польських наукових інституціях під час «інтелектуального голоду» 1990-х рр. уможливлювало також долучення до європейського доробку у царині методології та джерелознавства, відкриваючи широкі обрії історичної новизни й творчого пошуку.

С.Кучинський не раз відвідував Україну. Востаннє це сталося восени 2004 р., коли він кілька тижнів перебував у Києві у рамках угоди щодо наукового обміну між Інститутом історії України НАНУ та Інститутом історії ПАН.

Професор С.Кучинський належав до дослідників-перфекціоністів. Перед тим, як подати матеріал до друку, він доводив текст до максимально досконалої форми, не дозволяючи собі анінайменшого огріху. Свідченням цього є монографії «Печатки мазовецьких князів» (1978 р.) та «Польські земельні герби. Генеза, зміст, функції» (1993 р.), які були захищені як дисертації на здобуття наукових ступенів, але видані набагато пізніше від моменту захисту докторату

та реабілітації. Причина проста – дослідник удосконалював написане, доводячи роботу до найвищого рівня. Обидві книги є взірцем студій у ділянці сфрагістики та геральдики. Ідеться насамперед про вміння автора вивчати такі історичні джерела, як печатка та герб, у загальноісторичному контексті із залученням широкого кола інших джерел та керуючись методологічним дороговказом видатного французького історика Фернана Броделя (1902–1985 рр.) *довгого тривання* (фр. *la longue durée*): з'ясувати роль, значення та місце тих чи інших джерел можливо лише при вивченні загальних процесів, які відбуваються (відбувалися) у суспільстві.

У 2002 р. до 65-річчя С.Кучинського вийшла друком книга на його пошану під назвою «Heraldyka i okolice». Учениця професора Івона Дацка (нині – доктор І.Дацка-Гужинська) підготувала бібліографію вченого, яка на той момент нараховувала 594 позиції.

І на останок жмуток особистих спостережень. Професор завжди був елегантним. Особливо це було помітно, коли під час привітання жінок цілував їм руку. Украй рідко дозволяв собі у науковому товаристві з'явитися без краватки. Завжди зичливий, неймовірно цінував у людині Людину. Уважно вислуховував. Для нього, здавалося, ні у чому не було дрібниць. Блискуче знав кілька європейських мов. Пригадується, як одного разу виголошував доповідь на науковому семінарі у своєму відділі допоміжних історичних дисциплін та археографії Інституту історії ПАН. Реферат не був передбачений, але з поважної причини інший доповідач не зміг прийти. Тоді професор С.Кучинський, аби врятувати ситуацію, зробив доповідь, з якою виступав напередодні у Франції, відразу перекладаючи текст із французької на польську. Любив подорожувати по Європі. Особливий сентимент мав до Італії та Франції, де у нього були численні знайомі та колеги.

Не віриться в те, що Професора вже немає серед нас, що не можна відчутти фахову підтримку, почути його голос, добре людське слово. Пане Професоре, дякуємо за все, *rzegnamy się*, Panie Profesorze, dziękujęmu, нехай земля буде Вам пером...

В.П.Перкун (Київ)